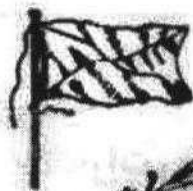


سمای سندر



تألیف:

مهدی اقبال

با همکاری:

لاله قربانی

سرشناسه	:	اقبال، مهدی، ۱۳۲۳-
عنوان و نام پدیدآور	:	سیمای سنگر/مهدی اقبال: با همکاری لاله قربانی.
مشخصات نشر	:	رشت: رستگار گیلان، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۲۸۸ص: مصور.
شابک	:	۹۷۸-۹۶۴-۲۹۲۶-۴۲-۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبیا
موضوع	:	گیلان
موضوع	:	سنگر (شهر)
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۴ DSR۲-۴۹ ۱۳۹۴ف۸۵/ی
رده‌بندی دیویی	:	۹۵۵/۲۳
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۷۴۰۹۴۹

انتشارات رستگار گیلان

دفتر مرکزی گیلان - رشت - بلوار شهید چمران - روبروی هنرستان شهید چمران ۳۳۸۵۰۹۰۰
فروشگاه: رشت - خ امام خمینی (رض) تلفن: ۳۳۳۳۲۰۰۲

عنوان: سیمای سنگر
تألیف: مهدی اقبال
ناشر: انتشارات رستگار گیلان
حروف چینی و صفحه‌آرایی: هنر وانديشه
لیتوگرافی: همراهان
چاپ و صحافی: چاپ نوین
نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۲۲۰۰۰۰ ریال
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۲۶-۴۲-۸

ISBN: 978-964-2926-42-8

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۱۵
مقدمه‌ی مؤلف.....	۱۷
فصل اوّل.....	۱۹
موقعیت طبیعی و جغرافیایی سنگر.....	۱۹
آب و هوای سنگر.....	۲۱
سفیدرود.....	۲۱
استفاده از آب سفیدرود.....	۲۳
سدّ سنگر.....	۲۵
شعبات سفیدرود در منطقه‌ی سنگر.....	۲۶
آب آشامیدنی.....	۲۹
محیط انسانی.....	۳۳
آلودگی آب.....	۳۴
مشکل زباله.....	۳۷
فصل دوّم.....	۳۹
وضعیت و فعالیت‌های انسانی در سنگر.....	۳۹
اصلاحات ارضی.....	۴۰
اجرای مرحله‌ی اوّل قانون اصلاحات ارضی در گیلان.....	۴۴
برنج از کاشت تا مصرف.....	۵۰
مراحل تولید برنج.....	۵۰
خشک کردن و دودی کردن برنج پس از برداشت.....	۵۶
مسکن و معماری روستاها در گذشته و حال.....	۶۲

۷۰	سوخت و وسایل گرمایی
۷۲	نقش یخچال‌های طبیعی در تابستان
۷۳	فنون، شیوه‌های نگهداری مواد غذایی
۷۴	خوراکی‌های منطقه سنگر
۷۷	پوشاک زنان و مردان
۷۹	پوشاک مردان
۷۹	بازی‌ها و سرگرمی‌ها
۷۹	ای عنبر، دو عنبر
۸۰	اوستا سلام
۸۰	قیش بازی (کمربند بازی)
۸۱	پیت بازی
۸۲	لبه پیت بازی
۸۲	هفت سنگ
۸۳	قاب بازی
۸۳	آغوز بازی
۸۴	لافتد بازی (بند بازی)
۸۵	ورزا جنگ
۹۰	کشتی گیله‌مردی
۹۱	ورزش و جوانان دیروز و امروز سنگر
۹۳	آموزش و پرورش سنگر
۱۰۳	فصل سوم
۱۰۳	آئین‌ها و مراسم
۱۰۴	تولد
۱۰۴	دندان فشان
۱۰۴	ختنه سوران
۱۰۵	مراسم ازدواج
۱۱۱	مراسم تدفین و عزاداری در سنگر

۱۱۳	اعتقادات مردم سنگر
۱۱۷	شب یلدا (چله شب)
۱۱۷	چهارشنبه سوری (گول گول چهارشنبه)
۱۱۸	استقبال از نوروز
۱۱۹	نوروز
۱۲۰	سیزده به در
۱۲۱	فصل چهارم
۱۲۱	دهستان سراوان
۱۲۵	تعریف دهستان
۱۲۵	امامزاده هاشم
۱۲۹	سراوان
۱۳۱	چاپارخانه کُهدم
۱۳۵	پارک جنگلی سراوان
۱۳۷	موزه میراث روستایی گیلان
۱۴۰	قاضیان
۱۴۳	گُسرک
۱۴۵	کاروانسرای لات (شاه عباسی)
۱۴۷	موشنگاه
۱۴۸	کچا
۱۵۱	جوکلیندان
۱۵۳	فصل پنجم
۱۵۳	دهستان اسلام آباد
۱۵۴	اسلام آباد (شاغاجی)
۱۵۷	استاد حسین اصلانی آهنگساز ایرانی
۱۵۸	شهرستان
۱۶۱	دهبنه
۱۶۳	سید محمد حجتی

۱۶۴.....	پهلوان قمر.....
۱۶۵.....	دره پشت.....
۱۶۸.....	فشقام.....
۱۷۰.....	مرحوم آقا سیدزکی فاطمی.....
۱۷۲.....	بهدان و نخل پیوندان.....
۱۷۴.....	کشل ورزل.....
۱۷۷.....	طالم سه شنبه.....
۱۷۸.....	امامزاده سید عبدالله (آقاسیاهپوش).....
۱۸۰.....	آب معدنی چشمه گل.....
۱۸۰.....	سکاچا.....
۱۸۲.....	جوبنه.....
۱۸۵.....	بنکده.....
۱۸۶.....	کُسنستان.....
۱۹۲.....	آینه ور.....
۱۹۳.....	باز قلعه اکبر.....
۱۹۶.....	مفتخور الاعیان.....
۱۹۸.....	باز قلعه دژ.....
۲۰۱.....	نصراله آباد.....
۲۰۳.....	شیخ علی بست.....
۲۰۵.....	دکتر اسماعیل آقایی بستی.....
۲۰۷.....	فصل ششم.....
۲۰۷.....	دهستان ویشکاننک.....
۲۰۸.....	ویشکاننک.....
۲۱۰.....	رودبرده.....
۲۱۱.....	بقعه آکاشاه (عکاشه).....
۲۱۳.....	باز قلعه ملک.....
۲۱۴.....	کیا سرا.....

۲۱۸	گیلاوندان
۲۱۹	استاد محمد تقی میرزاجانی
۲۲۱	میانده
۲۲۴	سروندان
۲۲۵	أمشه
۲۳۰	خاندان اکبر أمشه‌ای
۲۳۱	اکبرخان بیگر بیکی أمشه‌ای
۲۳۲	فتح الله خان اکبر
۲۳۶	چنچه
۲۳۷	دلچه
۲۳۸	گیساوندان
۲۳۹	تورانسرا
۲۴۰	وَرازگاه
۲۴۳	کیل پُردسر
۲۴۵	فصل هفتم
۲۴۵	شهر سنگر
۲۴۶	خلعت پوشان و سنگر
۲۴۷	سنگر به جای خلعت پوشان
۲۵۰	شهر سنگر
۲۵۶	دوشنبه بازار و بازارهای هفتگی
	لیست شهرداران منصوب شده از بدو تأسیس شهرداری از سال ۱۳۲۸ تا ۱۳۹۲ شمسی
۲۶۳	
۲۶۴	مرحوم غلامحسین چمنی
۲۶۷	بقعه آقا سیدابراهیم
۲۶۷	مصلای بزرگ و جامع سنگر
۲۶۷	مهدیه سنگر
۲۶۹	حجت الاسلام شیخ عباس شاکر حقیقی

۲۷۰.....	حجت الاسلام حاج سید حبیب طاهری
۲۷۱.....	سنگر و انقلاب اسلامی
۲۷۲.....	سنگر و دفاع مقدس
۲۷۵.....	اولین شهید دفاع مقدس استان گیلان
۲۸۵.....	فهرست منابع

پیشگفتار

خداوند متان و مهربان را شاکرم که این فرصت را مرحمت فرمود تا کتابی را به عنوان «تاریخ سنگر» که از سالها پیش در مشهد مقدس به آن می‌اندیشیدم، سه سال قبل به چاپ برسانم. از آنجا که بخش عمده‌ای از کتاب «تاریخ سنگر» را «تاریخ گیلان» تشکیل می‌دهد برآن شدم که اگر توفیقی دست داد، کتاب دیگری، جداگانه و تنها برای بخش سنگر فراهم آورم. برای جمع‌آوری مطالب این کتاب، تصمیم گرفتم برای مدتی از مشهد مقدس به سنگر آمده، ساکن این دیار گردم. اما بعد از ۵۴ سال که از سنگر دور بودم، لازم بود ابتدا به فکر جایی برای اقامت باشم. خوشبختانه شورای اسلامی شهر سنگر و بخشداری سنگر، محل مناسبی جهت اسکان برایم در نظر گرفتند و با در اختیار گذاشتن وسایل لازم برای یک زندگی انفرادی، این امکان را به مدت شش ماه (از آبان ۹۲ تا فروردین ۹۳) برایم فراهم آوردند.

برای شروع به کار، ابتدا از دهیاران سه دهستان بخش سنگر برای یک جلسه توجیهی و نحوه همکاری درمحل بخشداری دعوتی به عمل آمد سپس با برنامه ریزی و نوبت‌بندی و همراهی دهیار هر روستا به چهل روستای بخش سنگر به تدریج مراجعه نمودم و با بزرگان محلی و اعضای شورای اسلامی و دیگر معتمدین روستا، در مساجد یا دفتر دهیاری و یا در قهوه‌خانه‌ها، ساعت‌ها به صحبت و گفتگو پرداختیم. حاصل این دیدارها و گفت و شنودها کتاب «سیمای سنگر» است که امیدوارم مورد توجه و علاقه‌ی مردم خوب و با محبت شهر سنگر و حومه قرار گیرد.

در اینجا لازم می‌دانم از همکاری خوب آقای ابوالحسن سیمایی، بخشدار و زحمات بی‌دریغ آقای عباس رستمی رئیس سابق شورای اسلامی شهر سنگر و همسرشان خانم

معصومه کهنی و آقای سیف اله سهرابی (سرهنک بازنشسته سپاه و عضو فعلی شورای اسلامی شهر) و آقای حاج احمدپور آقا و همسرشان خانم خورشید عظیم داوری، آقای عبدالرضا پور آقا و همسرشان خانم لاله قربانی (از فرهنگیان منطقه سنگر) و مساعدتهای آقای محمد شعبانی سنگری رئیس اسبق شورای اسلامی، آقای محمدرضا پوررجبی رئیس فعلی شورای اسلامی شهر سنگر، آقای تقی درویشی، آقای یعقوب احمدی، خانم نسیم پژوهی گیساوندانی و کلیه دوستانی که ما را در این امر یاری نمودند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

فروردین ۱۳۹۳ - اقبال

مقدمه‌ی مؤلف

نویسنده‌ی این اثر، در هفتم شهریور ۱۳۲۳ در سنگر (رودبرده) متولد شد. ابتدا مکتب و دبستان را در سنگر و بعد در سراوان گذراند و وارد دبیرستان نوبنیادسنگر که یک سال از افتتاح آن می‌گذشت گردید. در سال ۱۳۳۹ به علت انتقال خانواده به مازندران ادامه دبیرستان را در چالوس گذراند و سپس در سال ۱۳۴۱ از دانشسرای کشاورزی ساری فارغ التحصیل گردید و به مدت ۱۱ سال در مدارس نوشهر و چالوس به معلمی پرداخت.

در سال ۱۳۵۲ به مشهد منتقل گردید و دوره‌های لیسانس و فوق لیسانس را در رشته‌ی فرهنگ و تمدن اسلامی در دانشگاه فردوسی مشهد مقدس گذراند و در سمت دبیر دبیرستانهای مشهد، مسئولیت دبیرستان و کارشناس مسئول تربیت معلم استان (قبل از تقسیم خراسان به سه استان شمالی، رضوی، جنوبی) به خدمت پرداخت.

وی سال‌ها مدرس مراکز تربیت معلم دختران و پسران مشهد بود و سپس به عنوان معاونت آموزشی و در سال‌های قبل از بازنشستگی نیز در سمت مسئول مرکز تربیت معلم شهید بهشتی (دانشگاه فرهنگیان فعلی) به انجام وظیفه مشغول بود.

او علاوه بر تدریس در دانشگاه به تألیف کتاب نیز اشتغال داشت که از جمله آنها عبارتند از:

- به مهمانی دوست (سفرنامه به مدینه منوره و مکه معظمه)

- از خراسان تا یونان (سفرنامه)

- آن روزها (خاطرات جبهه)

- از قصه‌های کهن

- تاریخ چالوس

- تاریخ سنگر

- آخرین پیامبر (ص)

برای تهیه کتاب "سیمای سنگر" نیز پس از حضور در سنگر هر روز با رفتن به یکی از روستاها به تحقیق میدانی پرداخته و پس از جمع‌آوری اطلاعات اولیه برای تکمیل مطالب با مراجعه به کتابخانه‌های عمومی رشت به تحقیق کتابخانه‌ای پرداخت و از منابعی که بعضی از دوستان در اختیار داشتند، بهره‌برداری نمود.

به بیانی دیگر، این کتاب را «شناسنامه شهر سنگر» هم می‌توان نامید. زیرا اولین بار است که در گیلان وضعیت جغرافیایی و تاریخی و دیگر اطلاعات و امکانات یک بخش با تمام روستاهایش بدون اینکه حتی نام یک محله‌ی آن از قلم بیفتد در یک کتاب جمع‌آوری شده است تا بتواند آن را به صورت کلی و جزئی به مردم منطقه‌ی خویش بشناساند و معرفی کند. در این روش تحقیق به جای مونوگرافی (تک‌نگاری) به پولوگرافی (جمع‌نگاری) پرداخته می‌شود؛ یعنی پژوهشگر مجموعه‌ی روستاها و محله‌های مورد تحقیق را زیر پوشش می‌گیرد و از نزدیک آن نقاط را مشاهده می‌کند و با کمک پرسشنامه‌ای مناسب و کامل، علاوه بر اطلاعات همه‌جانبه، مجموعه اسامی روستاها را هم با نقشه و موقعیت جغرافیایی آنها در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌دهد.

این روش تحقیق جغرافیای تاریخی هرچند مشکلات متعددی را در پی دارد، اگر محققان و پژوهشگران عزیز سختی‌های این تحقیق میدانی را نادیده بگیرند و در سراسر ایران برای معرفی کامل شهرهایشان وقت لازم را صرف کنند، اثری ارزشمند و زیبا برای اطلاع‌رسانی به آیندگان از خود باقی خواهند گذاشت.